

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1999-2000

24 NOVEMBRE 1999

Proposition de loi modifiant la loi ordinaire du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'État, en vue de neutraliser le vote de liste et la distinction entre candidats-titulaires et candidats-suppléants aux élections pour le Conseil de la Région wallonne et le Parlement flamand(1)

(Déposée par M. Vincent
Van Quickenborne)

DÉVELOPPEMENTS

La grave crise de confiance de ces derniers mois appelle de profondes réformes. Seules une nouvelle culture politique ainsi qu'une démocratisation et une modernisation poussées de notre système politique peuvent rétablir la confiance dans les institutions de notre pays. C'est la raison pour laquelle le vote de liste et la distinction entre candidats-titulaires et candidats-suppléants aux élections pour le Conseil régional wallon et le Parlement flamand doivent être supprimés le plus rapidement possible.

De par la limitation de l'importance du vote en tête de liste, c'est surtout l'électeur lui-même qui détermine l'attribution d'un siège à un candidat. Divers politologues affirment que notre démocratie comporte des éléments évidents d'une participatie, vu que ce sont actuellement les partis politiques qui dési-

(1) La présente proposition de loi a déjà été déposée au Sénat le 27 mars 1997 par M. Hugo Coveliers et consorts, sous le numéro 1-600/1 — 1996/1997.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1999-2000

24 NOVEMBER 1999

Wetsvoorstel tot wijziging van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, met het oog op het neutraliseren van de lijststem en het onderscheid tussen kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers bij de verkiezingen voor het Vlaamse Parlement en de Waalse Gewestraad(1)

(Ingediend door de heer Vincent
Van Quickenborne)

TOELICHTING

De diepe vertrouwenscrisis van de jongste maanden vraagt om grondige hervormingen. Alleen een nieuwe politieke cultuur en een doorgedreven democratisering en modernisering van ons politiek bestel kunnen het vertrouwen in de instellingen van ons land herstellen. Daarom moeten de lijststem en het verschil tussen kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers bij de verkiezingen van het Vlaamse Parlement en de Waalse Gewestraad zo vlug mogelijk worden afgeschaft.

Door de betekenis van de lijststem te beperken beslist vooral de kiezer zelf over het toewijzen van een zetel aan een kandidaat. Diverse politologen stellen dat onze democratie duidelijke elementen van een participatie bevat, gezien het momenteel de politieke partijen zijn die *de facto* de verkozenen des volks aan-

(1) Dit wetsvoorstel werd in de Senaat reeds ingediend op 27 maart 1997 door de heer Hugo Coveliers c.s., onder het nummer 1-600/1 — 1996/1997.

gnent *de facto* les élus du peuple. Nous visons dès lors à ne plus faire intervenir le vote en tête de liste que pour le calcul de la répartition des sièges entre les différentes listes. L'attribution des sièges à tel ou tel candidat d'une liste, par contre, se fera exclusivement sur la base du nombre des suffrages nominatifs exprimés, c'est-à-dire sans plus tenir compte des votes en tête de liste.

Ce système offre comme avantage que ne seront plus élus que les candidats ayant obtenu le plus grand nombre des voix de préférence, quelle que soit leur place sur la liste. De cette manière, non seulement on limitera considérablement l'influence des organes de parti dans la formation des listes, mais en outre, on rendra le système électoral beaucoup plus transparent pour l'électeur lui-même. En effet, celui-ci ignore généralement qu'un vote en tête de liste équivaut *de facto* à confirmer l'ordre de la liste.

Neutraliser le vote en tête de liste pour l'élection du Conseil régional wallon et du Parlement flamand fera donc que chaque candidat figurant sur la liste pourra solliciter les faveurs du corps électoral avec des chances plus égales.

Comme on l'a dit, la présente proposition vise par ailleurs à réformer le système des suppléants pour l'élection du Conseil régional wallon et du Parlement flamand. Il est mis fin à la distinction entre candidats-titulaires et candidats-suppléants. Comme pour la désignation des suppléants aux élections provinciales et communales, les candidats non élus sont classés en tant que suppléants, en fonction du nombre des votes nominatifs obtenus. Le vote en tête de liste n'est pas davantage pris en compte pour le classement des suppléants.

Ces modifications ont pour objet de donner plus de poids à la voix de l'électeur et, partant, de réduire considérablement le rôle joué par les partis politiques dans l'attribution des mandats.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

wijzen. Dit wetsvoorstel heeft dan ook tot doel de lijststem enkel nog te doen meetellen voor de berekening van de zetelverdeling tussen de verschillende lijsten. Het toewijzen van de zetels aan deze of gene kandidaat van een lijst zal echter uitsluitend op basis van het aantal uitgebrachte naamstemmen geschieden, dus zonder dat de lijststem nog in rekening wordt gebracht.

Dit systeem heeft als voordeel dat enkel die kandidaten verkozen zullen worden die de meeste voorkeurstemmen behalen, ongeacht hun plaats op de lijst. Daardoor wordt niet alleen de impact van de lijstsamenstellende partijorganen sterk afgezwakt, maar wordt eveneens het kiessysteem voor de kiezer zelf veel doorzichtiger. De kiezer weet immers meestal niet dat een lijststem in feite overeenkomt met een bevestiging van de volgorde van de lijst.

Door het neutraliseren van de lijststem voor de verkiezing van het Vlaamse Parlement en de Waalse Gewestraad kan dus iedere kandidaat op de lijst met meer gelijke kansen naar de gunst van de kiezer dingen.

Dit voorstel heeft, zoals gezegd, verder tot doel voor de verkiezing van het Vlaamse Parlement, en de Waalse Gewestraad het systeem van de opvolgers te hervormen. Het verschil tussen kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers wordt ongedaan gemaakt. Zoals voor de aanwijzing van de opvolgers bij de provincie- en gemeenteraadsverkiezingen worden de niet-verkozen kandidaten als opvolger gerangschikt, naargelang het behaalde aantal naamstemmen. Evenmin wordt de lijststem meegerekend voor de rangschikking van de opvolgers.

Deze wijzigingen hebben tot doel aan de stem van de kiezer een groter gewicht te geven en aldus de invloed van de politieke partijen op de toewijzing van de mandaten in belangrijke mate terug te schroeven.

Vincent VAN QUICKENBORNE.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Art. 2

À l'article 14 de la loi ordinaire du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'État, le dixième alinéa est remplacé par la disposition suivante:

«Aucune liste ne peut comprendre un nombre de candidats supérieur au double de celui des membres à élire.»

Art. 3

À l'article 16 de la même loi sont apportées les modifications suivantes:

1° § 1er, le premier alinéa est remplacé par ce qui suit:

«Lorsque le nombre des candidats régulièrement présentés conformément à l'article 14 ne dépasse pas celui des mandats à conférer, ces candidats sont proclamés élus par le bureau principal de la circonscription électorale, sans autre formalité.»;

2° Au § 2, premier alinéa, le mot «effectifs» est supprimé.

Art. 4

À l'article 17, § 2, de la même loi, le quatrième alinéa est remplacé par ce qui suit:

«Les nom et prénoms des candidats sont inscrits dans l'ordre des présentations dans la colonne réservée à la liste à laquelle ils appartiennent.»

Art. 5

À l'article 19, § 1er, de la même loi, les alinéas 1er à 6 sont remplacés par ce qui suit:

«L'électeur peut émettre son vote soit par un vote en tête de liste dans la case placée en tête de cette liste, soit par un vote nominatif en faveur d'un candidat, soit par différents votes nominatifs en faveur des candidats d'une même liste.»

Art. 6

À l'article 20 de la même loi sont apportées les modifications suivantes:

1° Au § 2, les deuxième et troisième alinéas sont remplacés par ce qui suit:

«Ce premier classement étant terminé, les bulletins de vote de chacune des catégories formées par les diverses listes sont répartis en deux sous-catégories comprenant:

1. les bulletins marqués en tête;

Art. 2

Artikel 14, tiende lid, van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur wordt vervangen als volgt:

«Op eenzelfde lijst mogen niet meer kandidaten voorkomen dan het dubbele van het aantal te kiezen leden.»

Art. 3

In artikel 16 van dezelfde wet worden volgende wijzigingen aangebracht:

1° Paragraaf 1, eerste lid, wordt vervangen als volgt:

«Zijn er niet meer kandidaten overeenkomstig artikel 14 regelmatig voorgedragen dan er mandaten toe te kennen zijn, dan worden zij zonder meer verkozen verklaard door het hoofdbureau van de kieskring.»;

2° In paragraaf 2, eerste lid, worden de woorden «kandidaat-titularissen» vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 4

Artikel 17, § 2, vierde lid, van dezelfde wet wordt vervangen als volgt:

«De naam en voornamen van de kandidaten worden in de volgorde van de voordracht vermeld in de kolom bestemd voor de lijst waartoe zij behoren.»

Art. 5

Artikel 19, § 1, eerste tot zesde lid, van dezelfde wet wordt vervangen als volgt:

«De kiezer kan zijn stem uitbrengen door ofwel een lijststem uit te brengen in het stembak boven aan de lijst ofwel een naamstem uit te brengen naast de naam van een kandidaat, ofwel door verschillende naamstemmen uit te brengen naast de kandidaten van eenzelfde lijst.»

Art. 6

In artikel 20 van dezelfde wet worden volgende wijzigingen aangebracht:

1° Paragraaf 2, tweede en derde lid, wordt vervangen als volgt:

«Na deze eerste indeling worden de stembiljetten van elk van de categorieën voor de verschillende lijsten verder verdeeld in twee ondercategorieën:

1. stembiljetten waarop bovenaan op de lijst is gestemd;

2. les bulletins marqués seulement en faveur d'un candidat.

Les bulletins marqués en tête et en faveur d'un candidat sont classés dans la deuxième sous-catégorie. Les bulletins visés au deuxième alinéa, 1° et 3°, de l'article 21 sont classés dans la première sous-catégorie. Sur tous ces bulletins, le président inscrit la mention « validé » et appose son paraphe. »;

2° Au § 3, les mots «, d'une part,» et les mots «et, d'autre part, les votes donnés uniquement à des suppléants, visés à l'article 19, § 1er, alinéa 3, lesquels sont comptés à la fois comme votes de liste et comme votes individuels pour les suppléants» sont supprimés.

Art. 7

À l'article 21 de la même loi sont apportées les modifications suivantes :

1° Au premier alinéa, 2°, les mots «, soit pour les mandats effectifs, soit pour la suppléance,» sont remplacés par les mots «pour des candidats figurant»;

2° Au premier alinéa, 3°, les mots «, titulaire ou suppléant,» sont supprimés;

3° Au premier alinéa, le 4° est supprimé et le 5° devient le 4°;

4° Au deuxième alinéa, 1°, les mots «titulaires ou de plusieurs candidats suppléants ou de plusieurs candidats titulaires et de plusieurs candidats suppléants» sont supprimés;

5° Au deuxième alinéa, 2°, les mots «titulaire ou d'un candidat suppléant, ou d'un candidat titulaire et d'un candidat suppléant» sont supprimés;

6° Au deuxième alinéa, 3°, les mots «titulaires ou de plusieurs candidats suppléants, ou de plusieurs candidats titulaires et de plusieurs candidats suppléants» sont supprimés.

Art. 8

À l'article 24, § 2, premier alinéa, de la même loi, le mot «titulaires» est chaque fois supprimé.

2. stembiljetten waarop alleen naast de naam van een kandidaat is gestemd.

De stembiljetten waarop bovenaan op een lijst en naast de naam van een kandidaat is gestemd, worden in de tweede ondercategorie geplaatst. De stembiljetten bedoeld in het tweede lid, 1° en 3°, van artikel 21 worden ingedeeld bij de eerste ondercategorie. Op al deze stembiljetten schrijft de voorzitter de vermelding « geldig » en plaatst hij zijn paraaf. »;

2° In § 3 worden de woorden «enerzijds», en de woorden «en anderzijds, de stemmen die alleen op opvolgers zijn uitgebracht zoals bedoeld in artikel 19, § 1, derde lid, welke stemmen tegelijk als lijststemmen en als afzonderlijke stemmen voor de opvolgers worden geteld» geschrapt.

Art. 7

In artikel 21 van dezelfde wet worden volgende wijzigingen aangebracht :

1° In het eerste lid, 2°, worden de woorden «, voor titularissen of voor opvolgers,» vervangen door het woord «kandidaten»;

2° In het eerste lid, 3°, worden de woorden «-titularis of kandidaat-opvolger» geschrapt;

3° Het eerste lid, 4°, wordt opgeheven en het 5° hernummerd tot 4°;

4° In het tweede lid, 1°, worden de woorden «-titularis of meer dan één kandidaat-opvolger, dan wel naast de naam van meer dan één kandidaat-opvolger, dan wel naast de naam van meer dan één kandidaat-titularis en meer dan één kandidaat-opvolger» geschrapt;

5° In het tweede lid, 2°, worden de woorden «-titularis of van een kandidaat-opvolger, dan wel naast de naam van een kandidaat-titularis en van een kandidaat-opvolger» geschrapt;

6° In het tweede lid, 3°, worden de woorden «titularis of meer dan één kandidaat-opvolger, dan wel van meer dan één kandidaat-titularis en meer dan één kandidaat-opvolger» geschrapt.

Art. 8

In artikel 24, § 2, eerste lid, van dezelfde wet worden de woorden «kandidaat-titularissen» telkens vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 9

À l'article 26, premier alinéa, deuxième phrase, de la même loi, les mots «et aucune attribution des votes favorables à l'ordre de présentation n'est faite en sa faveur» sont supprimés.

Art. 10

À l'article 31, troisième alinéa, de la même loi, le mot «titulaires» est supprimé.

Art. 11

À l'article 38, quatrième alinéa, de la même loi, le mot «titulaires» est supprimé.

Art. 9

In artikel 26, eerste lid, tweede volzin, van dezelfde wet worden de woorden «en geen enkele van de stemmen die uitgebracht zijn ten gunste van de volgorde van voordracht wordt aan hem toegekend» geschrapt.

Art. 10

In artikel 31, derde lid, van dezelfde wet worden de woorden «kandidaat-titularissen» vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 11

In artikel 38, vierde lid, van dezelfde wet worden de woorden «kandidaat-titularissen» vervangen door het woord «kandidaten».

Vincent VAN QUICKENBORNE.